

NIFP

Cynthia Brouwer en Janneke Kuin

Juridische kaders voor het gedragsdeskundig onderzoek binnen het personen- en familierecht

© NIFP, 2011

Uitgave van het Nederlands Instituut
voor Forensische Psychiatrie en Psychologie.

Vormgeving: Wietske Lute, De Brigade

Drukwerkbegeleiding: Marije Noorbergen

Druk: SSP, Amsterdam

Juridische kaders voor het gedragsdeskundig onderzoek binnen het personen- en familierecht

versie 2011

Inhoudsopgave

Afkortingenlijst	pag. 6
Verkorte lijst van aangehaalde literatuur	pag. 6
Inleiding	pag. 7
Hoofdstuk 1 De juridische context van civiel onderzoek	pag. 8
1.1 Inleiding	pag. 8
1.2 Toepasselijke bepalingen	pag. 9
1.3 De grondgedachte van het personen- en familierecht	pag. 10
1.3.1 Autonomie partijen	pag. 11
1.3.2 Redelijkheid en billijkheid	pag. 13
1.4 Opdrachtgever en vraagstelling	pag. 13
1.5 Taak deskundige	pag. 14
1.6 Stroomschema civiel onderzoek	pag. 15
Hoofdstuk 2 Begrippen en interventies in het civiele recht	pag. 19
2.1 Gezag en voogdij	pag. 19
2.2 Scheiding en omgang	pag. 20
2.2.1 Omgang	pag. 21
2.2.2 Recht op informatie	pag. 22
2.3 Maatregelen van kindbescherming	pag. 23
2.3.1 Ondertoezichtstelling	pag. 23
2.3.2 Gezagsontneming	pag. 25
2.3.2.1 Ontheffing	pag. 25
2.3.2.2 Ontzetting	pag. 26
2.4 Wetsvoorstel aanpassing kindbeschermingsmaatregelen	pag. 27

Hoofdstuk 3 Gesloten jeugdzorg en de verklaring gesloten Jeugdzorg	pag. 29
3.1 Inleiding	pag. 29
3.2 Machtiging gesloten jeugdzorg	pag. 29
3.3 Verklaring gesloten jeugdzorg	pag. 31
Hoofdstuk 4 Gezondheidsrechtelijke consequenties	pag. 35
4.1 Inleiding	pag. 35
4.2 Wgbo van toepassing	pag. 35
4.3 Wet BIG van toepassing	pag. 36
4.4 Inschakeling van de deskundige	pag. 37
4.5 Toestemming voor het onderzoek	pag. 39
4.6 Inzage en afschrift	pag. 40
4.7 Blokkering	pag. 41
4.8 Geheimhouding	pag. 45
Hoofdstuk 5 Dossier houden van het civiele rapport	pag. 46
5.1 Inleiding	pag. 46
5.2 Verwerking, grondslag en termijn NIFP	pag. 46
5.3 Verwerking, grondslag en termijn rapporteur	pag. 47

Afkortingenlijst

BIG	Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg
BJz	Bureau Jeugdzorg
BW	Burgerlijk Wetboek
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
IVRK	Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind
MvJ	Ministerie van (Veiligheid en) Justitie
NIP	Nederlands Instituut van Psychologen
NIFP	Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie
NVO	Nederlandse Vereniging van Pedagogogen en Onderwijskundigen
NvVP	Nederlandse Vereniging van Psychiatrie
OM	Openbaar Ministerie
Rv	Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering
RvdK	Raad voor de Kinderbescherming
WBP	Wet bescherming Persoonsgegevens
Wgbo	Wet geneeskundige behandelingsovereenkomst (onderdeel van het BW)

Verkorte lijst van aangehaalde literatuur

Compendium personen- en familierecht, prof. mr. S.F.M. Wortmann en mr. J. van Duijvendijk-Brand, achtste druk, uitgeverij Kluwer, Deventer, 2002.

Het hedendaags personen- en familierecht, prof. mr. P. Vlaardingerbroek e.a., vierde druk, uitgeverij Kluwer, Deventer, 2004.

Jeugdrecht en Jeugdzorg, prof. mr. P. Vlaardingerbroek en prof. mr. J.E. Doek, vijfde herziene druk, uitgeverij Elsevier, Den Haag 2006.

Personen- en familierecht, mr. dr. M.F.M. van den Berg en mr. dr. J.A.E. van Raak-Kuiper, derde druk in de serie Boom Basics, Boom juridische uitgevers, Den Haag 2009.

Dilemma's rond de machtiging gesloten jeugdzorg, mr. J.I.M. Kuin en drs. I.E. Troost, tijdschrift FJR, jaargang 31, november 2009, pg. 294 t/m 297.

Een bewerking van het vierde hoofdstuk zal verschijnen in *Jeugdpsychiatrie en Recht*, N. Duits e.a., uitgeverij van Gorcum, Assen.

Leidraad Deskundigen in Civiele Zaken is te raadplegen via de website van de Raad voor de Rechtspraak.

Richtlijnen Externe Deskundigen is te raadplegen via de website van de Raad voor de Kinderbescherming.

Voor u ligt het boek Juridische kaders voor het gedragsdeskundig onderzoek binnen het personen- en familierecht. Naast rapportagebemiddeling in strafzaken heeft het NIFP ook een bemiddelende en toetsende taak waar het gaat om gedragsdeskundig onderzoek op het terrein van het personen- en familierecht. Een handzaam overzicht van de juridische kaders op dit terrein werd gemist door rapporteurs alsmede een handreiking in hoe te handelen bij de meest voorkomende (juridische) problemen. Wij hopen met dit boek te voorzien in deze leemte. Een woord van dank is hier op zijn plaats. Zonder de soms heftige en fundamentele discussie met collega's, zowel juristen als gedragsdeskundigen, het commentaar op het manuscript en de hulp die wij kregen van mensen buiten het NIFP was dit boekje niet tot stand gekomen. Hoewel velen dus dank verdienen, willen wij vooral de deelnemers aan de expertmeeting op 26 april 2011 bedanken voor hun inzet. Hen willen wij dan ook met naam noemen: Dineke de Groot, Leo de Nobel, Annelies Wilken, Nicoline Jacobs, Rosalinde Visser, Marina van Laer, Denise Kremers, Magda Bronkhorst, Mieke Emmen, Elly Trossel, Kirsten Feenstra, Joyce de Ridder, Moniek van der Molen, Ans Schouten. Zij hebben op ons verzoek het manuscript van dit boek kritisch gelezen en van commentaar voorzien. Tijdens de bijeenkomst zijn beredeneerd standpunten ingenomen over een aantal hete hangijzers zoals het blokkeringsrecht. De weergave daarvan vindt u in dit boek. Mocht u opmerkingen hebben, schroom dan niet en neem contact met ons op.

Tenslotte: zonder de hulp van Jeannet Houwing die een ontelbaar aantal schrijf- en taalfouten verbeterde, was dit boek er in zijn huidige vorm niet geweest. Dankjewel!

Janneke Kuin
Cynthia Brouwer
Zomer 2011

Hoofdstuk 1 De juridische context van civiel onderzoek

1.1 Inleiding

In de civiele onderzoeken waarin het NIFP bemiddelt gaat het om “beslissingsdiagnostiek”. Met andere woorden diagnostiek ten behoeve van een (rechterlijke) beslissing¹. Het gaat voornamelijk om zaken waarin een beslissing moet worden genomen in de opvoeding, verzorging of gezagsuitoefening over een minderjarige. Enkele voorbeelden zijn: de vraag naar het hoofdverblijf voor een minderjarige bij echtscheiding, of een omgangsregeling mogelijk is, of een ondertoezichtstelling moet worden verlengd en of een jongere uit huis moet worden geplaatst of weer kan worden teruggeplaatst bij de ouders na een uithuisplaatsing. De onderzoeken worden gedaan in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming (Raad voor de Kinderbescherming), Bureau Jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg)², of de (kinder)rechter. Ook een enkel gerechtshof geeft soms opdracht tot een civiel gedragsdeskundig onderzoek. Voor het leesgemak scharen we deze onder de opdrachtgever: kinderrechter. De uitkomst van het onderzoek wordt opgetekend in een rapport en uitgebracht aan de opdrachtgever nadat de onderzochte kennis heeft genomen van het onderzoek en heeft aangegeven dat hij of zij geen gebruik maakt van het blokkeringsrecht. In tegenstelling tot bij strafzaken wordt het rapport dus niet automatisch uitgebracht aan de rechtbank (of andere opdrachtgevers). Het onderzoek wordt meestal gedaan door een of meer psychologen en wanneer daartoe aanleiding bestaat door een (kinder- en jeugd)psychiater. Het onderzoek betreft

---

¹ Uit Landelijk kader forensische diagnostiek, juli 2008: “Forensische diagnostiek omvat dezelfde methoden, maar is gericht op een ander doel. Forensische diagnostiek is diagnostiek ten behoeve van een justitiële beslissing, waarvan de uitkomst op de een of andere manier ter toetsing van een rechterlijke instantie kan komen. Het is diagnostiek die gepaard gaat met voorlichting en advisering van de rechter, ook in het kader van begeleiding en behandeling, zowel ten aanzien van strafrecht, civiel recht, administratief recht, als ook gezondheidsrecht.”

² Hieronder scharen we ook de andere instellingen belast met jeugdzorg zoals de William Schrikker stichting, Christelijke stichtingen voor jeugdzorg en het Leger des Heils.

meestal systeemonderzoek en omvat veelal een onderzoek naar eventuele pathologie van de minderjarige en de ouders en een onderzoek naar opvoedvaardigheden van ouders.

1.2 Toepasselijke bepalingen

Het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geven de basis voor het civiele recht. Dit zijn de “civiele tegenhangers” van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering. Het Burgerlijk Wetboek bevat het materieel recht. Het gaat om bepalingen over koop, ruil, allerlei overeenkomsten³, het erfrecht, maar ook het personen- en familierecht. Dit laatste rechtsgebied is voor rapporteurs het belangrijkste. De onderzoeken die het NIFP bemiddelt in civiele zaken gaan allemaal over het personen- en familierecht. Dit wordt geregeld in boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Daarin wordt onder meer geregeld dat minderjarigen onder gezag behoren te staan en wanneer ouders dat gezag niet, of niet naar behoren, uitoefenen de rechter daarvoor een voorziening kan treffen. Ook de bepalingen omtrent huwelijk en echtscheiding en de omgang met kinderen uit het gewezen huwelijk alsmede adoptie, curatele en bewindvoering worden geregeld in het personen- en familierecht. De procesregels, ook wel het formele recht van het civiele recht, zijn vastgelegd in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Naast de algemene regels van rechtsvordering bevat dit wetboek ook een speciale afdeling voor het personen- en familierecht⁴. Hierin is onder meer vastgelegd dat de behandeling ter zitting van personen- en familierechtzaken achter gesloten deuren plaatsvindt. Ook wordt hier geregeld wie de belanghebbenden zijn bij een familiezaak. Dit is belangrijk omdat de rechtbank alle stukken naar alle belanghebbenden stuurt, dus ook het deskundigenrapport. Onder belanghebbende wordt verstaan: “degene op wiens rechten en verplichtingen de zaak rechtstreeks betrekking heeft”. Dat kunnen zijn: de ouders of een minderjarige zelf, maar ook pleegouders kunnen als belanghebbende worden aangemerkt.

Een zaak in het personen- en familierecht vangt aan met een verzoekschrift van één van de partijen aan de rechter. Na een echtscheiding kan een ouder bijvoorbeeld

³ Bijvoorbeeld ook de geneeskundige behandelovereenkomst van boek 7, titel 7, afdeling 5.

⁴ Derde boek, zesde titel, art 798 ev.

de rechter verzoeken de omgang van de kinderen met de andere ouder te wijzigen of beëindigen. Ook de Raad voor de Kinderbescherming kan een verzoekschrift indienen, bijvoorbeeld tot (voorlopige) ondertoezichtstelling van een minderjarige. Naar aanleiding van het verzoekschrift en eventueel ondersteund met een rapport van een deskundige neemt de rechter een beslissing. Dit heet de beschikking. De rechter in familiezaken kan nooit ambtshalve, dat wil zeggen op eigen initiatief en zonder verzoekschrift, een beslissing nemen.

Andere belangrijke regelingen waar een deskundige in het civiele recht mee te maken heeft zijn:

- De Richtlijnen Externe Deskundigen van het Ministerie van Justitie⁵
- De Leidraad Deskundigen in Civiele Zaken van de Raad voor de Rechtspraak
- De eigen beroepsregels neergelegd in een beroepscode of richtlijn van de beroepsvereniging.

1.3 De grondgedachte van het personen- en familierecht

Het personen- en familierecht wordt in hoge mate bepaald door het internationale recht en dan vooral de mensenrechtenverdragen: EVRM en IVRK. Alle aangesloten verdragstaten zorgen daarmee voor een gezamenlijk gedragen Europees beschermingsbeleid voor minderjarigen. Dit beleid is onder meer vastgelegd in de preambule van het IVRK: *“Het kind heeft op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming zowel voor als na zijn geboorte.”*

Het internationaal verdrag voor de rechten van het kind geeft naast een aantal rechten waar kinderen (rechtstreeks) aanspraak op kunnen maken zoals omgang met

ouders, recht op gezinshereniging een belangrijke aanwijzing voor alle instanties die zich bezighouden met beslissingen over kinderen. In artikel 3 wordt aangegeven dat

---

⁵ Al jaren is sprake van de wens de richtlijnen te evalueren, maar tot nu toe worden zij ieder jaar opnieuw met een jaar verlengd. Naar verwachting zullen ze na evaluatie en actualisatie worden opgenomen in het beleidskader forensische diagnostiek.

“bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.” De redactie van het artikel wekt de indruk dat het belang van het kind in alle gevallen moet prevaleren boven welk ander belang dan ook. Dat is echter niet de bedoeling van het verdrag. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het belang van een kind ondergeschikt is aan andere belangen. De beslisser dient zich echter rekenschap te geven van het feit dat hij het belang van het kind niet zonder meer opzij kan zetten. De bepaling richt zich tot elke instantie die een besluit neemt betreffende een minderjarig kind.

Een ander belangrijk fundament van het personen- en familierecht is het concept van het “family-life” uit artikel 8 van het EVRM. Hierin staat dat *een ieder recht heeft op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.*

Het opleggen van een jeugdbeschermingsmaatregel betekent altijd een inbreuk op het gezinsleven. Echter een dergelijke interventie heeft als doel bescherming van het kind en is daarom in bepaalde gevallen, namelijk: de bescherming van de gezondheid, goede zeden, rechten of vrijheden van anderen, gerechtvaardigd. Uiteraard moet de interventie evenredig zijn met het nagestreefde doel en moet als eerste het minst ingrijpende middel worden gebruikt.⁶

1.3.1 Autonomie partijen

Het civiele of burgerlijk recht regelt de rechtsverhouding tussen burgers onderling. Dat betekent dat veelal aan de burger zelf wordt overgelaten om afspraken over

---

⁶ Onder meer: EHRM: 24 maart 1988, Olsson tegen Zweden, series A, vol. 144

allerhande zaken te maken, zo ook over aangelegenheden betreffende het personen- en familierecht. Denk bijvoorbeeld aan een omgangsregeling na echtscheiding. De ouders bepalen in hoge mate zelf hoe de omgang met de gezamenlijke kinderen wordt vormgegeven. De rechtbank stelt dan op basis van het voorstel van de ouders een omgangsregeling vast. Komen de ouders er niet uit dan zal de rechtbank naar eigen inzicht een omgangsregeling vaststellen. Ten behoeve van dat besluit kan de rechtbank zich nader laten voorlichten, bijvoorbeeld door middel van een pro justitia-rapportage.

Een uitzondering op de autonomie van burgers is de manier waarop in de gezagsuitoefening over minderjarige kinderen kan worden ingegrepen. Het BW gaat ervan uit dat iedere minderjarige er recht op heeft dat gezag over hem of haar wordt uitgeoefend. Gebeurt dat niet of niet goed dan kan de Raad voor de Kinderbescherming ingrijpen en bij de rechtbank een verzoek doen een maatregel van kindbescherming toe te passen. Ook in deze gevallen kan de rechtbank of de Raad voor de Kinderbescherming zich nader laten voorlichten. Een andere inbreuk op de autonomie van partijen is de verplichting in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering om mee te werken aan het onderzoek door een deskundige wanneer dit onderzoek in opdracht van de rechter plaatsvindt. Dit is een tegenstelling met het strafproces waarbij een verdachte niet kan worden gedwongen mee te werken aan het onderzoek. De verplichting uit rechtsvordering is niet rechtens afdwingbaar, maar kan door de rechter wel negatief worden geduid. Wanneer bijvoorbeeld een ouder de rechtbank verzoekt het hoofdverblijf van de kinderen aan hem toe te wijzen, maar hij wil niet meewerken aan een onderzoek naar zijn opvoedcapaciteiten, is de kans dat het hoofdverblijf hem zal worden toegewezen uiterst klein. Bovengenoemde verplichting voor partijen is wel relevant voor de situatie waarin de rechter niet alleen een deskundige benoemt om onderzoek te doen, maar deze als forensisch mediator aanwijst. De deskundige doet dan niet alleen gedragsdeskundig onderzoek, maar pleegt ook interventies om te proberen de zaak vlot te trekken. Dit is een relatief nieuwe vorm van het inschakelen van deskundigen en wordt voornamelijk gebruikt in complexe scheiding- en omgangssituaties. Partijen zijn verplicht mee te werken aan een dergelijke mediation.

1.3.2 Redelijkheid en billijkheid

Naast de grote mate van autonomie van burgers zelf krijgt het civiele recht structuur door de beginselen van redelijkheid en billijkheid. Bij alles wat een rechter in een civiele uitspraak beslist, moet hij rekening houden met de eisen van redelijkheid en billijkheid. De interpretatie van deze beginselen is voorbehouden aan de rechter, zij worden niet omschreven in de wet. Hoewel het soms anders wordt gevoeld, mag een beslissing juridisch gezien niet heel onbillijk uitvallen voor één van de partijen.

1.4 Opdrachtgever en vraagstelling

In het strafrecht is de opdrachtgever tot een deskundigenonderzoek altijd een rechterlijke autoriteit. Dat kan zijn de officier van justitie of de rechter-commissaris tijdens het opsporings- en vervolgingsonderzoek. Het kan ook de rechtbank zijn wanneer tijdens de zitting blijkt dat er nog vragen zijn die door een deskundige kunnen worden beantwoord, of het gerechtshof in hoger beroep. In het civiele geding is sprake van meerdere opdrachtgevers die niet noodzakelijk een rechterlijke instantie hoeven te zijn. Wanneer het NIFP een civiel onderzoek bemiddelt, is de opdracht daartoe altijd afkomstig van de rechtbank, de Raad voor de Kinderbescherming of Bureau Jeugdzorg. Ingevolge het landelijk kader forensische diagnostiek is de Raad voor de Kinderbescherming verplicht het NIFP in te schakelen wanneer zij een extern deskundigenonderzoek wil laten uitvoeren, Bureau Jeugdzorg is dat niet. De wet sluit niet uit dat ouders zelf of een andere partij bij de zaak een deskundige inschakelen; tot op heden bemiddelt NIFP nog niet in deze onderzoeken.

Net als in het strafproces bestaat in het civiele recht een regeling⁷ die partijen de mogelijkheid biedt een tegenonderzoek te vragen. Daarbij heeft de rechter de vrijheid het verzoek af te wijzen. De speciale regeling van de familierechtelijke procedure geeft de ouders echter een sterker recht. Artikel 810a Rv biedt twee mogelijkheden:

---

⁷ Art. 200 Rv

Niet-maatregelzaken: als een ouder daarom vraagt, zal de rechter hem of haar in de gelegenheid stellen een rapport van een niet door de rechter benoemde deskundige over te leggen, voordat de rechter zijn beslissing geeft (lid 1) De ouder moet het onderzoek dan wel zelf betalen.

Maatregelzaken: als in een zaak betreffende OTS, ontheffing of ontzetting een ouder daarom vraagt, benoemt de rechter na overleg met die ouder een deskundige (lid 2). De kosten komen dan voor rekening van de rechtbank

In beide gevallen geldt dat de rechter het verzoek afwijst wanneer het onderzoek en de rapportage van de deskundige naar het oordeel van de rechter geen wezenlijke bijdrage levert of wanneer het belang van het kind zich ertegen verzet.

Ook wanneer de zaak nog niet bij de rechter is aangebracht, maar er wel een gedragsdeskundig onderzoek is verricht, hebben partijen op grond van de richtlijn externe deskundigen de mogelijkheid een second opinion of tegenonderzoek te verzoeken bij de opdrachtgever. Deze beslist daar gemotiveerd en schriftelijk op (art. 7.2 van Richtlijnen Externe Deskundigen).

Door het NIFP is een standaardvraagstelling⁸ opgesteld voor het civiele onderzoek pro justitia. De vragen zijn echter divers en niet op elke zaak van toepassing. Het indicatieoverleg van de psycholoog en/of psychiater van het NIFP met de opdrachtgever is dan ook van groot belang. Hierin wordt in iedere zaak afgesproken welke specifieke vragen in het onderzoek worden betrokken.

1.5 Taak deskundige

De deskundige wordt slechts door de rechter benoemd als hij zich bereid heeft verklaard als zodanig op te treden. De deskundige die zijn benoeming heeft aanvaard, is verplicht de opdracht onpartijdig en naar beste weten te vervullen.

---

⁸ De meest recente versie is t.t.v. dit schrijven onderwerp van discussie in de commissie Rapportage van het NIFP

Deze verplichtingen vloeien voort uit art. 198 rechtsvordering. Art. 192 van het Wetboek van Strafrecht stelt het niet voldoen aan die verplichtingen strafbaar.

De wet noemt een aantal eisen waaraan het onderzoek moet voldoen. Zo moet de deskundige de partijen in de gelegenheid stellen opmerkingen te maken of verzoeken te doen. De deskundige dient de inhoud van de opmerkingen en verzoeken in zijn rapportage te vermelden. De deskundige dient het rapport schriftelijk uit te brengen en te ondertekenen. Wanneer een onderzoek door meerdere deskundigen is gedaan, worden afwijkende meningen in het rapport vermeld. Het rapport moet met redenen zijn omkleed. In alle gevallen, dus onafhankelijk van wie opdrachtgever is, gelden altijd de eisen van het Centraal Tuchtcollege, de beroepsregels en de Richtlijnen Externe Deskundigen voor het onderzoek en de rapportage.

Intermezzo ter zake van de collegiale beoordeling:

Een belangrijke taak van het NIFP is het beoordelen van pro justitia rapportages die over het algemeen in de conceptfase worden aangeleverd door de rapporteur. Zowel de psycholoog als de jurist lezen het rapport en geven aan in hoeverre het rapport voldoet aan de kwaliteitscriteria die het NIFP stelt. Deze criteria zijn geen statische gegevens, maar worden onder andere gevormd door de beroepsregels van de diverse beroepsgroepen, jurisprudentie op zowel materieel straf- en civielrechtelijk terrein als op het terrein van het tuchtrecht en interne documenten zoals het kwaliteitskader, de best practise etc. Wanneer het rapport volgens de NIFP-medewerker(s) mankementen vertoont, wordt dit teruggekoppeld aan de rapporteur. Vaak wordt ook geadviseerd hoe het anders/beter kan. Het is de eigen verantwoordelijkheid van de rapporteur of hij het advies al dan niet overneemt, hij is daartoe niet verplicht.

1.6 Stroomschema civiel onderzoek

Hoewel het aantal spelers in het veld van het civiele onderzoek soms onoverzichtelijk is en het lastig is te bepalen wie nu wel en niet belanghebbende is, is de kring van contactpersonen voor de rapporteur toch tamelijk overzichtelijk. Overleg met de opdrachtgever vindt over het algemeen plaats via het NIFP en niet rechtstreeks

tussen opdrachtgever en rapporteur. Vragen over hoe te handelen kunnen altijd worden voorgelegd. Hieronder volgt een stroomschema van een civiel geding.

- I. Eén van de partijen heeft een verzoekschrift ingediend bij de rechtbank met een verzoek om een beslissing.
- II. De tegenpartij heeft een verweerschrift ingediend.
- III. Expertise van een deskundige wordt noodzakelijk geacht (al dan niet na een zitting)
  1. Rechtbank, Raad voor de Kinderbescherming of Bureau Jeugdzorg beheert de casus
  2. Indicatieoverleg vindt plaats
  3. Vraagstelling wordt vastgesteld
  4. Stukken van de opdrachtgever worden verzonden naar NIFP
  5. Onderzoek wordt bemiddeld naar een rapporteur
  6. NIFP verzendt stukken naar de onderzoeker
  7. Rapporteur stelt offerte op en wacht op goedkeuring van de opdrachtgever
  8. Onderzoeker maakt afspraak met de te onderzoeken personen, checkt of vraagstelling en stukken bekend zijn en wijst de onderzochten op hun rechten.
  9. Onderzoek vindt "state of the art" plaats.
  10. Conceptrapport wordt voor inhoudelijke en juridische beoordeling ingeleverd bij NIFP
  11. Terugkoppeling van NIFP-medewerkers naar rapporteur
  12. Eindbespreking door rapporteur met onderzochten (en evt. diens wettelijke vertegenwoordigers), met de mogelijkheid van inzage en blokkade
  13. Na accoord onderzochten gaat het rapport naar de opdrachtgever
- IV. Zitting vangt (opnieuw) aan en de rechter geeft een beschikking

Ten aanzien van het hiervoor weergegeven stroomschema dient het volgende te worden opgemerkt. De punten 10, 11, 12 en 13 veronderstellen dat de collegiale beoordeling, zoals hierboven beschreven, van het rapport plaatsvindt alvorens het

rapport met de onderzochte wordt besproken. Dit is een, in een aantal diensten, in de praktijk ontstane werkwijze die als voordeel heeft dat wanneer het advies van de NIFP-medewerkers tot wijzigingen in het rapport leidt, niet opnieuw een eindgesprek met onderzochte hoeft plaats te vinden.

Er is echter geen (wettelijke) basis voor deze werkwijze. In het landelijk kader wordt er van uitgegaan dat de rapporteur het rapport eerst bespreekt met de onderzochte en dan pas voorlegt aan het NIFP. De belangrijkste vraag die hier opkomt is of de rapporteur toestemming moet hebben van de onderzochte om het rapport aan het NIFP voor te leggen. Tot nu toe wordt die toestemming niet gevraagd. Het antwoord op die vraag is niet eenvoudig te geven en raakt aan de discussie over de status en positie van het NIFP en diens werkzaamheden in het kader van collegiale beoordeling van het rapport. Door het NIFP is hierin nog niet duidelijk stelling gekozen. Het probleem zit 'm in de relatie rapporteur - NIFP - opdrachtgever. De opdrachtgever benoemt de rapporteur op voorspraak van het NIFP. De rapporteur levert conform convenanten/beleidsafspraken het rapport in bij het NIFP die het na collegiale beoordeling doorstuurt naar de opdrachtgever. De opdrachtgever verwacht dat het rapport van voldoende kwaliteit is wanneer het rapport via het NIFP wordt aangeleverd. Het staat de rapporteur echter wettelijk gezien vrij om het rapport rechtstreeks aan te leveren aan de opdrachtgever, ook wanneer hij het aanvankelijk wel ter beoordeling aan NIFP heeft aangeboden. Ook is de rapporteur er niet aan gehouden om het advies van het NIFP te verwerken in het rapport. In veruit de meeste gevallen is de samenwerking tussen de rapporteur en het NIFP zodanig dat het collegiaal advies van het NIFP wordt overgenomen. Dat betekent dat het NIFP in de praktijk invloed heeft op de *kwaliteit* van het rapport, echter formeel geen medeverantwoordelijkheid draagt voor de *inhoud* van het rapport. Deze kwaliteitsbevorderende taak is inmiddels op beleidsniveau voorzien van enige status doordat zij is opgenomen in het kwaliteitskader civiel en straf en in de af te sluiten convenanten met de rapporteurs. Medewerkers lezen dus het rapport mee, geven aan wat manco's in de onderbouwing voor conclusie en advies zijn en adviseren in het meest verstrekkende geval wat nog zou kunnen worden gedaan door de rapporteur om tot een betere onderbouwing van het rapport te komen. In deze visie is het logisch het rapport alvorens het met de onderzochte te bespreken te laten

toetsen door het NIFP. De beschreven medeverantwoordelijkheid van de NIFP-medewerker voor de kwaliteit van het rapport kan nooit verder gaan dan zijn feitelijke bemoeienis, ingekaderd door de aantekeningen die hij heeft teruggekoppeld naar de rapporteur. De vraag of toestemming van de cliënt nodig is, is daarmee nog niet volledig beantwoord. De auteurs zoeken aansluiting bij artikel 457 lid 2 van de Wgbo⁹. In artikel 457 wordt aan de hulpverlener, i.c. de rapporteur, geheimhouding opgelegd over alle gegevens betreffende de betrokkene tenzij betrokkene toestemming geeft die gegevens aan derden te verstrekken. In lid 2 van dat artikel wordt aangegeven dat die toestemming niet is vereist voor personen die bij de uitvoering van de

behandelovereenkomst zijn betrokken. Hierbij kan gedacht worden aan assistenten, vervangers, maar ook aan collega's die in consult worden gevraagd. De laatste categorie vertoont wel enige overeenkomst met de werkzaamheden die het NIFP verricht ten behoeve van de rapportage. In feite gaat het bij de kwaliteitsbeoordeling van een rapport om geprofessionaliseerde consultatie door de rapporteur van de inhoudelijk deskundige en/of de jurist van het NIFP. Het is dan wel aangewezen dat de rapporteur alvorens hij het onderzoek start de betrokkene hierover informeert. Dit kan middels de brochure betreffende civiele onderzoeken die beschikbaar is bij het NIFP.

---

⁹ In hoofdstuk 4 van dit boek zal worden betoogd dat de Wgbo van toepassing is op civiele pro justitia onderzoeken

Hoofdstuk 2 Begrippen en interventies in het civiele recht

2.1 Gezag en voogdij

Een minderjarige staat onder gezag. De wet verstaat onder gezag ouderlijk gezag óf voogdij en betreft de persoon van de minderjarige, het bewind over het vermogen van de minderjarige en de vertegenwoordiging van de minderjarige in rechtshandelingen.¹ Ouderlijk gezag wordt of door één ouder of door twee ouders gezamenlijk uitgeoefend. Hetzelfde geldt voor de voogdij. Deze kan door één voogd, dan wel door twee voogden gezamenlijk worden uitgeoefend. Voogdij ontstaat altijd door een rechterlijke beslissing of bij testament en kan alleen ontstaan bij afwezigheid van ouderlijk gezag. Voogdij wordt dus altijd door een ander dan de ouder uitgeoefend. De voogd is een natuurlijk persoon of een rechtspersoon². Ouderlijk gezag ontstaat van rechtswege bij de geboorte, of na een toegewezen verzoek om gezag na erkenning. Meestal hebben ouders gezamenlijk gezag. De inhoud van het gezag is voor één ouder hetzelfde als voor twee ouders en geldt ook voor het gezag door gescheiden ouders en voor het gezag door de ouder en de niet-ouder.

Om te verduidelijken wie als ouder kan worden aangemerkt volgt hieronder een schema.

	Biologische ouder	Juridische ouder	Gezagouder	Sociale ouder
Ouder	-moeder -verwekker	-moeder -verwekker -erkenner zonder gezag -erkenner met gezag -adoptie-ouders	-moeder -verwekker binnen huwelijk/ geregistreerd partnerschap -verwekker buiten huwelijk/geregistreerd partnerschap die erkend heeft en ook gezag heeft verzocht en gekregen -niet verwekker die wel heeft erkend en gezag heeft verzocht en gekregen -niet verwekker die niet heeft erkend, maar wel in een nauwe persoonlijk betrekking tot het kind staat die gezag heeft verzocht en gekregen	-pleegouder -een persoon die geen familierechtelijke betrekking heeft met minderjarige, maar wel de minderjarig feitelijk (mede) verzorgt en opvoedt
		Dit kunnen gewezen partners betreffen		

¹ 1:245BW

² Niet zijnde de gezinsvoogd, zie voor nadere toelichting paragraaf 2.3.1

Gezag wordt verder ingevuld in art 247 van boek 1 BW. De ouder met gezag heeft het recht en de plicht om zelf zijn minderjarige kinderen op te voeden en te verzorgen: daaronder is volgens de wetgever te verstaan het bevorderen van het geestelijk en lichamelijk welzijn van een kind en bevorderen dat een kind diens persoonlijkheid vrij kan ontwikkelen. Een kind moet veilig bij zijn ouders kunnen opgroeien. In de opvoeding en verzorging mag geen vernederende behandeling of lichamelijk of geestelijk geweld worden toegepast. Ook dient de ene ouder de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen. In art. 247 is tevens het recht opgenomen voor het kind om zich na de scheiding van zijn ouders, toch door beiden op gelijkwaardige wijze te laten verzorgen en opvoeden.

Deze verplichtingen gelden ook voor de pleegouder zonder gezag en deels voor de voogd. De voogd heeft niet de plicht om het kind zelf op te voeden en te verzorgen, maar heeft wel de verantwoordelijkheid dat dit gebeurt. Hij mag en kan wel zelf de opvoeding en verzorging ter hand nemen. De minderjarige dient wel rekening te houden met de bevoegdheden die voortvloeien uit het gezag. De ouder of voogd vertegenwoordigt de minderjarige in rechtshandelingen omdat de minderjarige juridisch handelingsonbekwaam is. Op die regel zijn wel enige uitzonderingen. De belangrijkste voor het onderzoek pro justitia betreft de uitzondering in de Wgbo, waarin wordt gesteld dat minderjarigen vanaf zestien jaar zelfstandig een geneeskundige behandelingsovereenkomst kunnen sluiten. Zie voor de toepassing van de Wgbo hoofdstuk 3.

2.2 Scheiding en omgang

Bij de scheiding- en omgangszaken wordt het pro justitia-onderzoek veelal aangevraagd wanneer door de rechter een besluit moet worden genomen over het hoofdverblijf of de omgangsregeling. Op grond van artikel 1:247 leden 3 en 4 dienen ouders alvorens de scheiding kan worden uitgesproken een ouderschapsplan te overleggen. Daarin moet in ieder geval worden aangegeven bij wie de kinderen hoofdverblijf hebben en hoe de omgangsregeling eruit zal zien. De rechter zal in de meeste gevallen conform het plan het hoofdverblijf en omgangsregeling vaststellen, zeker wanneer ouders in goede harmonie tot afspraken zijn gekomen. Uiteraard lukt dat soms niet of ontstaan na verloop van tijd problemen. In die gevallen kan

Hieronder volgt een overzicht wie ouderlijk gezag verkrijgt en op welke wijze.

Ouders	Mogelijkheden	Hoe
Gehuwde ouders Art. 251 lid 1	Gezamenlijk gezag	Automatisch
Geregistreerde ouders Art. 253aa lid 1	Gezamenlijk gezag	Automatisch
Gescheiden ouders Art. 251 lid 2/253aa lid 2 Art. 251a lid1/251aa lid 2	a Gezamenlijk gezag b Moeder alleen gezag c Vader alleen gezag	Automatisch Rechtbankprocedure Rechtbankprocedure
Ongehuwde moeder en juridische vader Art. 253b lid 1 Art. 252 Art. 253c Art. 253c	a Moeder alleen gezag b Gezamenlijk gezag c Vader alleen gezag	Automatisch Griffie rechtbank Afdeling kanton Rechtbankprocedure Rechtbankprocedure
Ongehuwde moeder en verwekker Art. 253b lid 1 Art. 253 t	a Moeder alleen gezag b Gezamenlijk gezag	Automatisch Rechtbankprocedure
Ongehuwde moeder en niet-ouder Art. 253b lid1 Art. 253 t	a Moeder alleen gezag b Gezamenlijk gezag	Automatisch Rechtbankprocedure
Twee gehuwde/geregistreerde vrouwen waarvan een niet-ouder Art. 253sa Art. 253t Art. 253b lid 1	a Gezamenlijk gezag b Moeder alleen gezag	Automatisch Rechtbankprocedure Automatisch

civielrechtelijk pro justitia-onderzoek worden aangevraagd. Uitgangspunt van de wetgever is dat na de scheiding ouders beiden het gezag behouden.

2.2.1 Omgang

Ouders en kinderen hebben in beginsel recht op omgang met elkaar. Dit geldt voor de situatie waarin ouders gescheiden zijn en het kind hoofdverblijf heeft bij één ouder, maar ook voor de situatie waarin een ouder geen gezag (meer) heeft door bijvoorbeeld een maatregel van kindbescherming. Op grond van art 1:377a kan de rechter het recht op omgang aan de ouder ontzeggen wanneer omgang ernstig

nadeel oplevert voor de minderjarige, de ouder kennelijk ongeschikt of onmachtig is tot omgang of de minderjarige van twaalf jaar of ouder heeft laten blijken ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder te hebben.

Voor anderen (verwekker die kind niet heeft erkend of familieleden) bestaat geen wettelijk recht op omgang maar zij hebben wel een recht naar de rechter te gaan en een omgangsregeling te verzoeken op basis van 1:377f. Er moet dan wel sprake zijn van een “nauwe persoonlijke betrekking”. Hierbij valt te denken aan voorheen verzorgende grootouders die na een scheiding hun kleinkinderen niet meer zien of ex-pleegouders.

Het gaat hierbij om personen die volgens art 8 EVRM recht hebben op family life.

2.2.2 Recht op informatie

Niet alleen gezagouders hebben recht op informatie van iedereen die uit hoofde van zijn beroep inlichtingen kan verschaffen over een kind, ook de niet-gezagouder heeft recht op die informatie. Het ligt voor hand om in deze situatie te denken aan de leerkracht die de schoolresultaten van een kind niet mag onthouden aan de niet-gezagouder. Echter ook medische informatie kan (uiteeraard binnen de kaders van de Wgbo) worden verstrekt aan de niet-gezagouder, mits deze informatie ook verstrekt zou worden aan de gezagouder of de persoon waar de minderjarige hoofdverblijf heeft en het belang van het kind zich niet tegen verstrekking van informatie verzet³. De niet gezaghebbende ouder dient op hoofdlijnen te worden geïnformeerd⁴. Derden hoeven de informatie over het kind niet uit zichzelf te verstrekken. De niet met het gezag belaste ouder moet er uitdrukkelijk naar vragen. Andere personen die in een nauwe betrekking tot het kind staan, zoals bijv. de grootouders hebben dit wettelijk recht niet. Zij kunnen hun recht van informatie over het kind baseren op art 8 EVRM, recht op eerbiediging van privéleven, familie- en gezinsleven, family life.

---

³ 1:337c BW

⁴ Zie ook N. Jacobs in het NVO-bulletin 8e jaargang nr. 1, maart 2007

2.3 Maatregelen van kindbescherming

Wanneer de ontwikkeling van een kind ernstig wordt bedreigd kan de staat ingrijpen in de opvoedings- en verzorgingssituatie van dit kind. De maatregelen die de staat daarvoor kan nemen zijn opgenomen in het Burgerlijk Wetboek⁵ en heten maatregelen van kindbescherming. Deze kunnen alleen door rechterlijke tussenkomst worden ingezet en uitsluitend op grond van de voorwaarden die in de wet worden genoemd.

In Nederland kennen we drie jeugdbeschermingsmaatregelen:

- ondertoezichtstelling (art 1:254 BW)
- ontheffing (art 1:266 BW)
- ontzetting (art 1:261 BW)

2.3.1 Ondertoezichtstelling

Wanneer een minderjarige zodanig opgroeit dat zijn geestelijke of zedelijke belangen of zijn gezondheid ernstig wordt bedreigd en andere middelen falen of zullen falen ter afwendings van deze bedreiging, kan de kinderrechter de minderjarige onder toezicht stellen. Deze maatregel beperkt het ouderlijk gezag, maar ontnemt ouders het gezag niet. Zij blijven dus verantwoordelijk voor de opvoeding en verzorging van hun kind. Het kind wordt onder toezicht van Bureau Jeugdzorg of een andere daartoe aangewezen stichting (art. 1 onder f Wet op de Jeugdzorg) gesteld en het gezin krijgt een gezinsvoogd toegewezen. Deze gezinsvoogd moet niet worden verward met de hiervoor besproken “gewone” voogd die het gezag *overneemt* wanneer niet (meer) is voorzien in ouderlijk gezag.⁶ De gezinsvoogd begeleidt het kind en zijn ouders bij het oplossen van opvoedingsproblemen. Bureau Jeugdzorg heeft de taak de in de wet genoemde bedreiging af te wenden door hulp en steun te bieden aan de minderjarige en zijn ouders. De grond voor ondertoezichtstelling is ruim geformuleerd om zoveel mogelijk situaties eronder te laten vallen: opvoedingsproblemen, gedragsproblemen, verwaarlozing en slechte verzorging, weglopen van huis, kindermishandeling,

---

⁵ 1:254 ev. BW

⁶ Wanneer een kind onder toezicht is gesteld en er moet ook onderzoek pro justitia plaatsvinden hoeft de gezinsvoogd daarvoor geen toestemming te verlenen, dat moet de ouder (of ‘gewone’ voogd) doen. De gezinsvoogd krijgt ook geen informatie van de rapporteur, lopende het onderzoek, wanneer de gezinsvoogd tevens opdrachtgever is voor het onderzoek.

verslavingsproblematiek (ouders/kinderen), strafbaar gedrag van de kinderen, psychiatrische problematiek van de ouders etc.

Het doel van de ondertoezichtstelling is dat de ouders op termijn het gezag weer volledig en alleen kunnen uitoefenen. Gedurende de opvoedingsondersteuning zijn zowel ouders als kind verplicht de aanwijzingen op te volgen die de gezinsvoogd daarbij geeft. De aanwijzingen zijn altijd ter opvoeding en verzorging van de minderjarige en kunnen bijvoorbeeld inhouden de plaatsing van een kind op een medisch kinderdagverblijf of plaatsing van een webcam in de slaapkamer van een kindje (Baby Hendrikus-zaak)⁷. Aanwijzingen dienen schriftelijk te worden verstrekt.

De duur van de ondertoezichtstelling wordt door de rechter bepaald en is maximaal een jaar. De OTS kan echter telkens worden verlengd met maximaal 1 jaar.⁸ Dit gebeurt alleen op verzoek van Bureau Jeugdzorg, de ouder (ook de niet-gezagouder en de niet-ouder die samen met de ouder het gezag heeft), de voogd, pleegouder, Raad voor de Kinderbescherming, het Openbaar Ministerie en ambtshalve wanneer een verzoek tot ontneming of ontheffing reeds aanhangig is.

De OTS kan (ook binnen de lopende termijn) worden opgeheven door de kinderrechter op verzoek van de gezagouder, de niet-gezagouder, de voogd, de jongere van twaalf en ouder en Bureau Jeugdzorg wanneer de grond voor de OTS niet langer aanwezig is⁹.

In beginsel blijft tijdens de ondertoezichtstelling de minderjarige gewoon thuis wonen. In bepaalde situaties kan echter een uithuisplaatsing voor dag en nacht noodzakelijk zijn. Dit kan op twee manieren:

- vrijwillig (art 1: 258 lid 3 BW): op verzoek van de ouder met toestemming van de gezinsvoogd, de minderjarige gaat dan (tijdelijk) ergens anders wonen.

---

⁷ Hendrikus is de zoon van zwakbegaafde ouders die met "live" toezicht overdag en via een webcam op de slaapkamer van de baby 's nachts thuis mag wonen.

⁸ 1:256 lid 2 BW.

⁹ 1:256 lid 4 BW

- onvrijwillig (art 1: 261 lid 1 BW): op verzoek van Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie. In deze gevallen is een machtiging van de kinderrechter nodig¹⁰. De machtiging tot uithuisplaatsing kan afgegeven worden door de kinderrechter omdat *het noodzakelijk is in het belang van de verzorging en de opvoeding van de minderjarige of teneinde een onderzoek van de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de minderjarige te bewerkstelligen (art. 1: 261 lid 1 BW)* Hierbij spelen het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel een grote rol. De rechter heeft voor de uithuisplaatsing een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg nodig. In het indicatiebesluit staat de inhoud, de omvang en de duur van de uithuisplaatsing beschreven. Bij een spoeduisplaatsing kan dit indicatiebesluit op een door de rechter later te bepalen tijdstip door Bureau Jeugdzorg alsnog worden toegevoegd.

De uithuisplaatsing zal verder worden besproken in het hoofdstuk over de gesloten jeugdzorg.

2.3.2 Gezagsontneming

We kennen twee gezagsontnemende maatregelen, dit zijn de ontheffing van het gezag en de ontzetting uit het gezag.

2.3.2.1 Ontheffing:

Ouders kunnen ontheven worden van het gezag wanneer zij niet in staat of geschikt zijn¹¹ een kind naar behoren op te voeden. Doorgaans zullen de onmacht en ongeschiktheid tot opvoeding tezamen voorkomen bij dezelfde ouder. Het gaat dan meestal om een ouder met een lichamelijke of geestelijke ziekte waardoor deze de opvoeding niet adequaat ter hand kan nemen. Het kan ook gaan om de *ongeschiktheid* een *bepaald* kind op te voeden wanneer dit bijvoorbeeld buitengewoon lastig of moeilijk is, dus om factoren die het kind betreffen in plaats van de ouder. De ontheffing van het gezag betreft dan ook niet automatisch alle

¹⁰ Een aanwijzing van Bureau Jeugdzorg kan dus niet een uithuisplaatsing inhouden.

¹¹ 1:266 BW

kinderen in het gezin, maar dat kan wel. Het belang van het kind mag zich nooit tegen ontheffing verzetten. Ontheffing van het gezag kan alleen worden verzocht door de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie. Dit om te voorkomen dat mensen zich al te makkelijk van het ouderschap afmaken.

Daarnaast kunnen pleegouders ontheffing van het gezag van de biologische ouders verzoeken wanneer zij een kind al minimaal een jaar hebben verzorgd en opgevoed en de kinderrechter het verzoek van de ouders tot terugplaatsing van het kind reeds heeft afgewezen. Wanneer ouders zich niet verzetten tegen de ontheffing kan dit op ieder moment plaatsvinden. Verzetten ouders zich wel dan kan de ontheffing alleen plaatsvinden wanneer de OTS met verzorging door de eigen ouders minimaal een half jaar heeft geduurd of de uithuisplaatsing minimaal anderhalf jaar heeft geduurd en het blijkt, of er bestaat gegronde vrees, dat ouders ondanks de eerdere maatregelen ook in de toekomst niet goed voor hun kind kunnen zorgen.

2.3.2.2 Ontzetting:

Ouders kunnen worden ontzet uit het gezag wanneer zij zich verwijtbaar verkeerd gedragen in de opvoeding en verzorging van hun kind.¹² De ontzetting geldt meestal voor alle kinderen in het gezin omdat de misdraging van de ouder jegens het ene kind de ouder ook vaak diskwalificeert ten opzichte van het andere kind. Waar bij de ontheffing het belang van het kind zich niet mag verzetten tegen de gezagsontneming, moet bij de ontzetting de gezagsontneming ook echt in het belang zijn van de minderjarige. Dit is een sterkere formulering. Ontzetting wordt verzocht door de andere ouder, een van bloed- of aanverwanten van het kind tot de vierde graad, de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie. Redenen voor ontzetting zijn:

- Misbruik van gezag door de ouder
- Grove verwaarlozing van het kind
- Slecht levensgedrag door de ouder
- Niet opvolgen van de aanwijzingen van Bureau Jeugdzorg

- Vrees voor verwaarlozing van het belang van het kind wanneer de ouder dit kind teruggeeft of –neemt
- Onherroepelijke veroordeling van de ouder wegens/waarbij
  - een delict waar het kind aan deelneemt
  - een delict tegen het kind zoals een zedendelict, bedreiging, mishandeling, mensenhandel, verlaten van hulpbehoevende
  - een vrijheidsstraf van 2 jaren of meer is opgelegd

Bij misbruik van gezag valt te denken aan: kind tot arbeid dwingen uit winstbejag, maar ook onthouden van onderwijs op basis van geloof of onthouden van een noodzakelijke medische ingreep. Alleen slecht levensgedrag is vaak onvoldoende, het laakbare gedrag moet het kind ook daadwerkelijk schaden.

In de meeste gevallen eindigt de ontheffing of ontzetting bij meerderjarigheid van het kind, maar ouders kunnen ook worden hersteld in het gezag wanneer de bedreigende toestand voor het kind niet langer actueel is. Dit kan op verzoek van de ouder(s) en de Raad voor de Kinderbescherming, eventueel met proefthuisplaatsing. Er is wel een blokkaderecht voor de pleegouders die al meer dan een jaar het kind verzorgen en opvoeden.

Een ontzette of ontheven voogd kan niet worden hersteld.

2.4 Wetsvoorstel aanpassing kindbeschermingsmaatregelen¹³

In onderzoek naar de toepassing van de huidige kindbeschermingsmaatregelen zijn knelpunten geconstateerd. De wetgever beoogt die op te lossen met genoemd wetsvoorstel teneinde kinderen beter te beschermen. Zo laat volgens de wetgever de rechtspositie van de ondertoezichtgestelden te wensen over en zijn de ontheffing en ontzetting van het gezag niet goed op elkaar afgestemd.

Voorstel in de nieuwe wet is om een ondertoezichtstelling mogelijk te maken wanneer dit noodzakelijk is voor een onbedreigd opgroeien van de minderjarige.

---

¹³ KII 2008-2009, nr: 32015

Dit is een veel minder strenge grond dan tot nu toe: de ernstige bedreiging van de ontwikkeling van de minderjarige. Bij de ondertoezichtstelling zal het gezag van ouders op bepaalde punten meer worden ingeperkt. Zo is nu, wanneer een ouder geen toestemming verleent voor een medische verrichting, vervangende toestemming van de kinderrechter nodig. In de toekomst zal hiervoor kunnen worden volstaan met een schriftelijke aanwijzing van Bureau Jeugdzorg. Hetzelfde geldt voor de toestemming aan hulpverleners gegevens te verstrekken aan Bureau Jeugdzorg teneinde de hulpverlening aan een gezin te verbeteren. Ook wordt het voor de rechter makkelijker om het gezag van een ouder te beëindigen en zal het huidige onderscheid tussen ontzetting en ontheffing verdwijnen. Dit kan al bij het eerste besluit van kinderscherming dat een rechter neemt, wanneer aannemelijk is dat het onvermogen een kind op te voeden niet van korte duur is. Het gezag van ouders kan ook worden beëindigd nadat een kind reeds onder toezicht is gesteld en uit huis is geplaatst. Na verloop van tijd dient te worden afgewogen of het kind bij pleegouders niet "beter af" is dan bij de biologische ouders met het oog op stabiliteit en continuïteit van de opvoed- en verzorgings situatie. Op deze wijze wil de wetgever voorkomen dat gedurende lange tijd jaarlijks de OTS verlengd moet worden en daarmee de jaarlijks terugkerende onzekerheid voor zowel de minderjarige als de ouders als de pleegouders afschaffen.

Tenslotte krijgen pleegouders een sterker wettelijk vastgelegd blokkaderecht op terugplaatsing van de minderjarige bij de biologische ouders wanneer zij de minderjarige al een jaar of langer in hun gezin opvoeden en verzorgen. Dit met het oog op het respect voor "family-life" en het biedt tevens een waarborg voor continuïteit in de opvoed- en verzorgings situatie.

Ten tijde van het schrijven van dit boek wordt het wetsvoorstel behandeld in de Tweede Kamer. Naar verluidt zal de grond voor de ondertoezichtstelling echter niet zo ver verruimd worden als in het wetsvoorstel is beoogd. Het lijkt erop dat nog steeds sprake moet zijn van een ernstige bedreiging in de opgroeisituatie.

Hoofdstuk 3 Gesloten jeugdzorg en de verklaring gesloten Jeugdzorg

3.1 Inleiding

De verklaring gesloten jeugdzorg neemt een aparte positie in binnen de civiele rapportage. Vandaar dat hier een apart hoofdstuk aan wordt besteed in dit boek.

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is een ondertoezichtstelling een van de beschermingsmaatregelen.

3.2 Machtiging gesloten jeugdzorg

Er kan tijdens de ondertoezichtstelling om een uithuisplaatsing verzocht worden. Dit kan op twee manieren:

- vrijwillig (art 1: 258 lid 3 BW): op verzoek van de ouder met toestemming van de gezinsvoogd, de minderjarige gaat dan (tijdelijk) ergens anders wonen.
- onvrijwillig (art 1: 261 lid 1 BW): op verzoek van de Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming of het Openbaar Ministerie. De machtiging tot uithuisplaatsing kan worden afgegeven door de kinderrechter omdat *het noodzakelijk is in het belang van de verzorging en de opvoeding van de minderjarige of teneinde een onderzoek van de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van de minderjarige te bewerkstelligen (art 1:261 lid 1 BW*. Ook hierbij spelen het proportionaliteitsbeginsel en het subsidiariteitsbeginsel een grote rol. De rechter heeft voor de uithuisplaatsing een indicatiebesluit van Bureau Jeugdzorg nodig. In het indicatiebesluit staan de inhoud, de omvang en de duur van de uithuisplaatsing beschreven. Bij een spoeduisplaatsing kan dit indicatiebesluit op een door de rechter later te bepalen tijdstip door Bureau Jeugdzorg alsnog worden toegevoegd.

De duur van een uithuisplaatsing kan de rechter bepalen op maximaal één jaar (art.1:262 lid 1 BW). Vaak wordt echter een uithuisplaatsing gegeven voor drie of

zes maanden, gezien het feit dat het een zeer verregaande maatregel is. Bureau Jeugdzorg kan een verzoek om verlenging indienen bij de rechtbank. Wanneer dit niet gebeurt, moet dit verplicht worden gemeld worden aan de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming kan dan de afweging maken om zelf een verzoek in te dienen. (art. 1:262 lid 2). Daarnaast kan Bureau Jeugdzorg ook verzoeken tot een beëindiging van de uithuisplaatsing, die ook bij de Raad voor de Kinderbescherming moet worden gemeld. Zij kunnen dan, wanneer zij dit nodig achten, de rechtbank verzoeken een ander Bureau Jeugdzorg de verantwoordelijkheid te geven voor de uithuisplaatsing. Daarnaast kunnen ouders, anderen die het kind in hun gezin opvoeden en verzorgen en de minderjarige van twaalf jaar en ouder zelf bij Bureau Jeugdzorg om beëindiging van de uithuisplaatsing vragen op grond van gewijzigde omstandigheden. Tegen alle beslissingen staat hoger beroep open.

Sinds 1 januari 2008 kan een machtiging tot verblijf in een gesloten inrichting slechts plaatsvinden op grond van art. 29b of 29c van de Wet op de Jeugdzorg. Dit omdat een gesloten plaatsing een ernstige inbreuk is op de grondwettelijke vrijheid van een jongere. De Wet op de Jeugdzorg waarborgt procedureel en materieel de rechtspositie van de jongere, zoals het EVRM eist.

Sinds 1 januari 2010 mag dit niet meer plaatsvinden in een justitiële jeuginrichting, maar moeten alle jongeren die een gesloten machtiging hebben verblijven in een jeugdzorg plus instelling.¹

Alleen de (civiele) kinderrechter kan op verzoek een machtiging gesloten plaatsing afgeven. Deze kan slechts worden afgegeven indien:

- de jeugdige onder toezicht is gesteld of
- de voogdij over de jeugdige berust bij een stichting of

---

¹ De volledige en geactualiseerde alfabetische lijst met aangewezen accommodaties voor gesloten jeugdzorg is terug te vinden op www.jeugdengezin.nl

- degene die, anders dan hierboven bedoeld, het gezag over hem uitoefent met de opnemings- en het verblijfsinstemming, wanneer degene die het gezag over een jeugdige die met een machtiging in een accommodatie verblijft zijn toestemming intrekt, kan die jeugdige gedurende ten hoogste veertien dagen in de accommodatie verblijven ongeacht of hij daarmee instemt (art 29b lid 8 Wet op de Jeugdzorg).

Een machtiging kan volgens art 29b lid 3 Wet op de Jeugdzorg alleen worden verleend indien naar het oordeel van de kinderrechter de jeugdige ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen heeft die zijn ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren en die maken dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen zal worden onttrokken.

Een machtiging gesloten jeugdzorg kan volgens artikel 29b lid 4 slechts worden verleend indien de betrokken stichting een indicatiebesluit heeft genomen. Dit besluit strekt tot verblijf, niet zijnde bij een pleegouder, en de betrokken stichting heeft verklaard dat zich een geval voordoet waarbij de jeugdige ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen heeft die zijn ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren en die maken dat de opnemings- en het verblijfsinstemming noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen zal worden onttrokken.

3.3 Verklaring gesloten jeugdzorg

De verklaring waaraan in art. 29b lid 4 wordt gerefereerd staat bekend als de “verklaring gesloten jeugdzorg”. Deze heeft volgens artikel 29b lid 5 Wet op de Jeugdzorg instemming van een gedragswetenschapper. De wetgever beoogt dat er met het optreden van deze functionaris een tweede toets op de noodzakelijkheid van de gesloten plaatsing plaatsvindt.

De wet lijkt er vanuit te gaan dat de gedragswetenschapper werkzaam is bij Bureau Jeugdzorg, maar dit is niet altijd het geval.² Een gedragswetenschapper die wordt

---

² Tweede Kamer vergaderjaar 2007-2008 ,30 644 nr. 27

gevraagd al dan niet in te stemmen van de verklaring van Bureau Jeugdzorg dient de onafhankelijkheid van zijn besluitvorming te waarborgen. Wanneer de gedragswetenschapper direct betrokken is bij de jongere, dient rekening te worden gehouden met rolintegriteit en kan in sommige gevallen geen verklaring worden afgegeven. Auteurs van dit boek volgen de lijn van de tuchtrechter³ die aangeeft wanneer een medische verklaring wordt afgegeven door een behandelaar om in een juridische procedure te gebruiken er sprake is van rolvermenging. Er is tevens sprake van rolverwarring als de behandelaar een verklaring afgeeft voor een ander doel dan de behandeling of de begeleiding van zijn cliënt. Een behandelaar staat doorgaans niet objectief tegenover zijn cliënt. Daarnaast geven de richtlijnen inzake het omgaan met medische gegevens van de KNMG aan dat zij behandelend artsen ontraden geneeskundige verklaringen af te geven ten behoeve van eigen patiënten, daarentegen kan de behandelend arts wel, met toestemming van de patiënt, feitelijke medische informatie verschaffen.

Het NIFP bemiddelt ook dit soort rapportages. De regeling aanwijzing gedragswetenschappers gesloten jeugdzorg geeft aan welke gedragswetenschappers deze verklaring mogen verstrekken:

- leden van het Nederlands Instituut voor Psychologen, die als klinisch psycholoog zijn ingeschreven in het register bedoeld in artikel 14 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (wet BIG) of het register Kinder- en Jeugdpsychologen en beschikken over de Basisaantekening Psychodiagnostiek van dit instituut;
- leden van de Nederlandse Vereniging van Pedagogen en Onderwijskundigen, die zijn geregistreerd als Orthopedagoog-Generalist;
- degenen die als gezondheidszorgpsycholoog of psychotherapeut ingeschreven zijn in het register van artikel 3 van de Wet BIG.

Dit betekent dat basispsychologen geen verklaring gesloten jeugdzorg af kunnen geven. Daarnaast zijn alleen de psychiaters die ook als psychotherapeut zijn geregistreerd, bevoegd een verklaring gesloten jeugdzorg af te geven.

---

³ Regionaal tucht college Amsterdam GZP 2009/300

De gedragswetenschapper stelt de aard en de ernst van de problematiek niet zelf vast, maar beperkt zich tot het beoordelen of de in de verklaring voorgestelde vorm van jeugdzorg gezien de ernst van de problematiek inderdaad noodzakelijk is en hanteert daarbij de volgende criteria:

1. de ernst van de opgroei- of opvoedproblemen van de jeugdige die zijn ontwikkeling naar volwassenheid ernstig belemmeren
2. de noodzaak tot geslotenheid, waarbij geen andere afwendmogelijkheid is om te voorkomen dat de jongere zich aan de zorg die hij nodig heeft zal onttrekken of daaraan door anderen zal worden onttrokken.

De volgende punten moeten in het onderzoeksgesprek naar voren komen:

- wordt het beeld dat de gedragswetenschapper op grond van de informatie van Bureau Jeugdzorg heeft verkregen bevestigd in het gesprek met de jongere?
- zijn de eventuele vragen die door de informatie van Bureau Jeugdzorg zijn opgeroepen bij de gedragswetenschapper beantwoord met het gesprek?

De rechter wil in verband met het ingrijpende karakter van een uithuisplaatsing eigen motiverende overwegingen van de gedragswetenschapper. Er moet duidelijk naar voren komen waar het onderzoek uit heeft bestaan.⁴

De gedragswetenschapper moet altijd *in eigen persoon* de jeugdige *kort tevoren* hebben gezien. Het begrip in eigen persoon betekent dat men de jeugdige zelf “live” gezien moet hebben ook al zit hij bijvoorbeeld ver weg.⁵ Wanneer het feitelijk onmogelijk is een jongere in eigen persoon te zien, kan de gedragswetenschapper op grond van de stukken en een (telefonisch) gesprek met de ouder(s) of de verzorger(s) de verklaring afgeven.⁶ In dat geval moet worden gemotiveerd waarom een jongere niet kan worden gesproken. Wanneer de verblijfplaats van de jongere vervolgens bekend wordt kan de gedragswetenschapper binnen twee weken alsnog de jongere

4 Rechtbank Zwolle LJN: BF8671

5 Rechtbank Rotterdam LJN: BD0187

6 Rechtbank Utrecht LJN: BI3353

in persoon bezoeken en hiervan moet verslag worden gedaan.⁷

Het begrip "kort van tevoren" is niet nader in de wet omschreven, het gaat hierbij volgens de memorie van toelichting om de actualiteitswaarde.⁸ Uit jurisprudentie komt naar voren dat het gesprek over het algemeen niet langer dan twee tot zes weken voor het afgeven van de verklaring mag hebben plaatsgevonden.

De gedragswetenschapper moet de jongere en zijn wettelijke vertegenwoordigers voorafgaand aan het onderzoek inlichten over het doel van het gesprek, hoe hij hen zal informeren over het advies en waar hij het gespreksverslag zal bewaren. Tussen het tijdstip van aanvraag van een onderzoek ten behoeve van de verklaring gesloten jeugdzorg en de afgifte door een rapporteur van deze verklaring zit vaak maar een korte periode van tussen de een en vier weken.

In verband met het objectiviteitsbeginsel is het uitgangspunt dat een gedragsdeskundige die een pro justitia rapportage⁹ heeft geschreven geen verklaring beoordeling gesloten jeugdzorg over dezelfde jongere opstelt.

---

⁷ Rechtbank 's-Gravenhage LJN: BC6277 en Gerechtshof Arnhem LJN: BC6063

⁸ Gerechtshof Den Bosch LJN: BI0762 en Rechtbank Den Bosch LJN: BI5281

⁹ Zowel civiel- als strafrechtelijk

Hoofdstuk 4 Gezondheidsrechtelijke consequenties

4.1 Inleiding

Zoals eerder is beschreven in hoofdstuk 1, heeft een deskundige die wordt ingeschakeld in een civiele procedure te maken met het Burgerlijk Wetboek (BW) en dan met name met het personen- en familierecht (titel 14 boek 1 BW). Daarnaast moet hij zich houden aan de voorschriften uit het wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv; artt. 194 t/m 200 jo artt. 798 t/m 813). Ook de beroepscode van bijvoorbeeld het NIP, NVvP, KNMG en NVO zijn belangrijk, evenals de Richtlijnen Externe Deskundigen van het Ministerie van Justitie en de Leidraad Deskundigen in Civiele zaken van de Raad voor de Rechtspraak. Tevens gelden voor rapporteurs in civiele zaken de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (Wgbo) en de Wet op de Beroepen in de individuele Gezondheidszorg (BIG).

Met name de laatste twee (gezondheidsrechtelijke) wetten maken het leven voor een rapporteur soms niet makkelijk. Enerzijds heeft hij namelijk te maken met een opdracht tot onderzoek en rapportage in opdracht van een derde, anderzijds dient hij de verplichtingen uit de Wgbo (patiëntenrechten) na te komen jegens de te onderzoeken perso(n)en. Dit wringt in bepaalde situaties. In het hiernavolgende wordt eerst aangegeven waarom de Wgbo van toepassing is en vervolgens wordt de lijn die binnen het NIFP wordt gehanteerd, aangegeven en uitgelegd.

4.2 Wgbo van toepassing

De Wgbo is van toepassing op geneeskundige handelingen die in uitoefening van een beroep of bedrijf worden verricht al dan niet in opdracht van een derde of binnen het kader van de behandelovereenkomst. De vraag die men kan stellen is of het psychologisch en psychiatrisch onderzoek verricht door een gedragsdeskundige rapporteur in civiele zaken een of meer geneeskundige handelingen behelst. Artikel 7:446 BW geeft aan dat onder handelingen op het gebied van de geneeskunst onder meer kan worden verstaan: 'het beoordelen van een gezondheidstoestand'.

Dit is niet beperkt tot het beoordelen van iemands fysieke gezondheid. Dit kan zowel binnen als buiten de contractuele relatie plaatsvinden in opdracht van een derde en kan onder andere dienen ter vaststelling van aanspraken, verplichtingen of toelating tot een voorziening. In de civiele procedure is sprake van een niet-contractuele relatie tussen de geneeskundige en de onderzochte.¹ In opdracht van een derde (die ook de kosten van het onderzoek betaalt) wordt immers onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van pathologie en of die pathologie van invloed is op bijvoorbeeld opvoedcapaciteiten.

In artikel 7:464 BW wordt de Wgbo van overeenkomstige toepassing verklaard op de niet contractuele relatie zolang de “aard van de rechtsbetrekking” zich daartegen niet verzet. In jurisprudentie is tot op heden niet voldoende uitgemaakt wanneer dat het geval is. In beginsel zijn de bepalingen in de Wgbo van dien aard dat deze zonder problemen kunnen gelden voor de situatie van het civiele pro justitia-onderzoek, bijvoorbeeld de informatieplicht², de geheimhoudingsplicht jegens derden en het inzagerecht. De vraag of de Wgbo van toepassing is op de civielrechtelijke onderzoekssituatie moet dus bevestigend worden beantwoord.

4.3 Wet BIG van toepassing

De Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg richt zich op beroepsbeoefenaren die handelingen op het gebied van de geneeskunst verrichten. Dit begrip wordt in de wet BIG ongeveer gelijklopend met de Wgbo omschreven. De wet BIG richt zich in tegenstelling tot de Wgbo wel tot specifieke beroepsgroepen. Relevant in dit kader zijn vooral de psychiater en de GZ-psycholoog. Het NIFP bemiddelt bij voorkeur onderzoeken naar deze twee disciplines. Dit heeft verschillende redenen, maar één ervan is dat onder het regiem van de wet BIG het medisch tuchtrecht en het BIG-register vigeert. Door zowel in het register als in de tuchtrechtjurisprudentie kwaliteitsnormen te hanteren, garanderen deze twee aspecten in zekere mate de kwaliteit van de onderzoekers. Door het NIFP worden ook onderzoeken bemiddeld naar orthopedagoog-generalisten vanwege hun specifieke expertise. Deze rapporteurs vallen niet onder het medisch tuchtrecht van

---

¹ Vergelijk de uitspraak van het C.T.C.G. van 29 juni 2006, hier is sprake van leeftijdsonderzoek in opdracht van de IND.

² Zie ook art III.3.2.6 van de beroepscode van het NIP die daar zelfs toe verplicht.

de wet BIG, maar wel onder het regiem van hun beroepscode (NVO) en wanneer zij daarvan lid zijn kunnen zij door de beroepsvereniging worden aangesproken. Het NIFP beoordeelt de rapportages van de orthopedagogen echter op dezelfde criteria (gesteld door de tuchtcolleges) als de rapportages van de psychiaters en de GZ-psychologen. De normen die door de tuchtcolleges worden gehanteerd als kwaliteitscriteria voor rapportages zijn de volgende³:

- het rapport moet op inzichtelijke wijze tot stand zijn gekomen;
- consistent moet worden uiteengezet waarop de conclusies zijn gebaseerd;
- de gronden vinden steun in het rapport;
- de gronden kunnen de conclusies rechtvaardigen;
- de rapporteur blijft binnen de grenzen van zijn deskundigheid;
- de methode van onderzoek kan in redelijkheid tot beantwoording van de vragen leiden.

4.4 Inschakeling van de deskundige

De deskundige kan door verschillende instanties of partijen worden ingeschakeld. Daarnaast kan de kinderrechter een deskundige benoemen. De huidige praktijk is dat de meeste onderzoeken niet door de kinderrechter worden geïnitieerd. Wanneer de deskundige wel wordt benoemd door de kinderrechter en de deskundige heeft zijn benoeming aanvaard, is sprake van een wettelijke opdracht voor de deskundige. Hij heeft de verplichting zijn opdracht onpartijdig en naar beste weten te vervullen conform art. 198 Rechtsvordering (Rv). De deskundige mag zich niet door partijbelangen laten leiden en moet naar beste weten, "state of the art", onderzoek doen en verslag uitbrengen. In het tweede lid van art. 198 Rv wordt de deskundige een tweede verplichting opgelegd: hij moet partijen de gelegenheid bieden tot het doen van verzoeken en het maken van opmerkingen. In de 'Leidraad Deskundigen in Civiele Zaken' van de Raad voor de Rechtspraak en in de lagere rechtspraak is uitgewerkt wat daaronder moet worden verstaan. Verzoeken kunnen worden gedaan door partijen en zijn ter verduidelijking van wat de rapporteur heeft genoemd in zijn rapport. Bijvoorbeeld een redenering die niet begrepen wordt of een gat in

---

³ Zie bijvoorbeeld CTCG 2007.009 en CTCG 2005.241

de onderbouwing van de conclusie. De deskundige dient op alle opmerkingen en verzoeken van een partij in te gaan, mits deze binnen het kader van de vraagstelling vallen. Het gaat nadrukkelijk niet om verzoeken tot het opvragen en inzien van behandelverslagen, het spreken van referenten, of bestudering van stukken die partijen willen inbrengen. Wanneer een onderzochte van mening is dat daar wel aandacht voor moet zijn, dient hij dat bij aanvang van het onderzoek naar voren te brengen en moet de wederpartij daarover worden geïnformeerd.

In twijfelgevallen kan de deskundige aan de rechter voorleggen of hij op een verzoek of opmerking in moet gaan. Het kan ook voorkomen dat een partij een bezwaar heeft tegen een opmerking of verzoek van de wederpartij. Ook dit moet de deskundige voorleggen aan de rechter. Belangrijk is dus dat de rapporteur alvorens hij aan het onderzoek begint, nagaat of partijen bijvoorbeeld over dezelfde vraagstelling en stukken beschikken. Wanneer de deskundige niet reageert op een opmerking of verzoek dan dient hij dat te motiveren in het rapport.

De deskundige hoeft de partijen geen gelegenheid te geven (inhoudelijk) op elkaars opmerkingen en verzoeken te reageren, evenmin om partijen te laten reageren op wat de rapporteur met de opmerkingen heeft gedaan. Hiervoor hebben partijen de gelegenheid tijdens de zitting.

In de huidige praktijk van het PJ-onderzoek hebben partijen tijdens het feitelijke onderzoeksproces de mogelijkheid tot het doen van verzoeken of maken van opmerkingen. Vervolgens geeft de rapporteur inzage aan betrokkenen van de rapporten die alleen henzelf betreffen. Na de inzage kunnen betrokkenen besluiten of ze het blokkeringsrecht inroepen tegen de opdrachtgever. Wanneer dat niet het geval is, verstuurt de rapporteur via het NIFP de definitieve versie van het rapport aan de opdrachtgever.

Wanneer de deskundige door Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming wordt ingeschakeld, zijn er geen wettelijke bepalingen die een wettelijke opdracht voor de deskundige formuleren of die eisen stelt aan zijn taakvervulling. Er is slechts sprake van een 'derde opdrachtgever' waarnaar in diverse beroepscode wordt verwezen. De opdrachtgever is echter niet bevoegd

de rapportage op te eisen. Hoewel de deskundige in deze situatie formeel niet onder rechtsvordering valt, omdat dit alleen het geval is bij een opdracht van de kinderrechter, is er wel een aantal normen waar hij zich aan moet houden. Die zijn vastgelegd in de Richtlijnen Externe Deskundigen van het Ministerie van Justitie. Hierin wordt aangegeven dat een deskundige onpartijdig, controleerbaar, toetsbaar en niet gericht op waarheidsvinding zijn onderzoek doet. Voor het overige wordt in de richtlijnen aangegeven dat de deskundige conform de richtlijnen van zijn beroepsgroep dient te handelen bij het onderzoek en het opstellen van de rapportage. Dit laatste vloeit ook voort uit jurisprudentie⁴ en is ook van toepassing wanneer de deskundige wordt benoemd door de rechter.

4.5 Toestemming voor het onderzoek

Uitgangspunt is dat een deskundige toestemming nodig heeft van de partijen alvorens hij met zijn onderzoek start. Wanneer de onderzoeker in opdracht van de rechter werkt, is die toestemming strikt genomen niet nodig en is de betrokkene op grond van art. 198 lid 3 Rv verplicht tot medewerking aan dat onderzoek. Wanneer blijkt dat iemand niet mee wil werken, is het goed om te kijken of er een vorm van onderzoek is waaraan de betrokkene wel wil meewerken. Op die manier kan toch onderzoek worden gedaan, maar wordt zorgvuldig rekening gehouden met de rechten, wensen en belangen van de onderzochte. Is geen enkel onderzoek mogelijk dan dient dit te worden gerapporteerd aan de rechter. De rechter zal dan de beslissing nemen die hij geraden acht. Wanneer de opdracht niet (of niet rechtstreeks) door de rechter is verstrekt, maar door Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming, zal de opdrachtgever (en niet de deskundige) de weigering kunnen voorleggen aan de rechter. Ook dan zal de rechter doen wat hij geraden acht. Toestemming voor een onderzoek kan door de betrokkene alleen worden verleend wanneer deze voldoende daarover is voorgelicht ('informed consent'). Het gaat er daarbij om dat de betrokkene op de hoogte is van alle in het onderzoek betrokken stukken, referenten, de vraagstelling en de rechten die hij heeft. Gebruikelijk is dat de opdrachtgever 'zorgt voor toestemming'. Dit ontslaat de deskundige echter niet van de verplichting deze toestemming te checken.

---

⁴ C.T.C.G. 2005/241

Het college van beroep van het NIP heeft geoordeeld dat een rapporterende psycholoog verwijtbaar handelt wanneer hij pas bij het tweede onderzoeksgesprek checkt of de onderzochte op de hoogte was van de vraagstelling⁵. Hoewel deze uitspraak handelt over een psycholoog zou deze norm ook op de psychiatrische rapportage kunnen worden toegepast. De Richtlijn Psychiatrische rapportage in civiele zaken van de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) van 2002 is niet expliciet over de informatieplicht, maar vermeldt wel de toepasselijkheid van de Wgbo waarin de informatieplicht is opgenomen. Er is mogelijk sprake van rechtsongelijkheid wanneer aan een psychiater niet dezelfde zorgvuldigheidseisen worden gesteld als aan een psycholoog. In jurisprudentie van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg over pro justitia rapporteurs in strafzaken is deze opvatting, hoewel niet consistent, ook waar te nemen⁶.

4.6 Inzage en afschrift

De onderzochte heeft recht op inzage en afschrift van het rapport. Nu gaat het in de meeste gevallen om een onderzoek waarin een gezinssysteem wordt onderzocht. Over de leden van het (gewezen) gezin worden vaak afzonderlijke rapporten opgemaakt. De vraag doet zich voor of ouders altijd inzage moeten krijgen in de rapporten van de kinderen en elkaars rapporten. Daarvoor is een aantal hoofdregels te geven. Ouders hebben inzage in het henzelf betreffende (deel van het) rapport. Ouders hebben inzage in elkaars rapport wanneer zij daar toestemming voor verlenen. Ouders, met gezag, hebben ook inzage in de rapporten over hun minderjarige kinderen wanneer zij onder de twaalf jaren zijn. Aan kinderen beneden de twaalf jaren hoeft geen inzage te worden verleend, maar het mag wel. Aan kinderen tussen de twaalf en zestien jaren wordt inzage verleend, mits zij (door de rapporteur) in staat worden geacht de inhoud goed te kunnen begrijpen. Ook aan de ouders wordt inzage verleend tenzij de minderjarige dat op goede gronden niet wil. Aan kinderen ouder dan zestien jaar wordt inzage verleend, aan diens ouders wordt slechts inzage verleend wanneer het kind daarvoor toestemming geeft. Van inzage aan ouders kan worden afgezien wanneer dit niet verenigbaar is met goed

---

5 CvB NIP 30 januari 2009

6 C.T.C.G. 18 mei 2006

hulpverlenerschap of de persoonlijke levenssfeer van een derde schaad (artt. 456 en 457 lid 3 Wgbo). Op grond van art. 881 Rv worden door de rechtbank de stukken, waaronder de deskundigenrapportage, verzonden naar alle belanghebbenden. De onderzochte partijen ontvangen daarmee een afschrift van het rapport.⁷ Desgevraagd dient echter ook de rapporteur een afschrift van het rapport te verstrekken aan de onderzochte. Het gaat dan uiteraard om het hemzelf betreffende (deel van het) rapport.

4.7 Blokkering

Het is nergens expliciet geregeld, toch moet worden aangenomen dat een onderzochte in civiele zaken er recht op heeft als eerste kennis te nemen van de bevindingen van het onderzoek en te besluiten of anderen (opdrachtgever) daarvan op de hoogte mogen worden gebracht. Dit recht vloeit rechtstreeks voort uit de Wgbo, maar wordt ook in de Richtlijnen voor Externe Deskundigen, de NIP-code en de Richtlijn Psychiatrische rapportage van de NVvP en de Leidraad Deskundigen in Civiele Zaken genoemd. In de zaak Levob⁸ heeft de Hoge Raad aangegeven dat het blokkeringrecht bij medische keuringen uitsluitend opgaat in die gevallen waarin iemand wil worden toegelaten tot een verzekering, opleiding of baan. Bij reeds bestaande verhoudingen geldt dit blokkeringrecht niet. Inmiddels is de Wgbo dienovereenkomstig gewijzigd. Dat deze situaties zich niet voordoen in de zaken waarover hier gesproken wordt, is evident. Dat betekent echter niet dat het blokkeringsrecht in de hier bedoelde civielrechtelijke rapportages niet geldt. De Hoge Raad heeft in Levob nog enige voorzichtigheid geuit met het aannemen van het blokkeringsrecht in andere keuringsrelaties dan die betrekking hebben op bestaande arbeids-, verzekerings- en opleidingsrelaties. De huidige redactie van art 7:464 lid 2 onder b geeft echter de mogelijkheid tot brede toepassing van het blokkeringsrecht. Dit is bovendien in lijn met de beschermingsgedachte van de Wgbo die ook in een ongelijkwaardige relatie tussen hulpverlener en cliënt, patiëntenrechten zoveel mogelijk veiligstelt. Ook de Leidraad Deskundigen in Civiele zaken sluit niet

---

⁷ Ook uit de Leidraad Deskundigen in Civiele zaken blijkt dat het gerecht zorgdraagt voor verzending van de stukken aan partijen en hun advocaten of gemachtigden

⁸ HR 26 maart 2004

uit dat een onderzochte het uitbrengen van een rapport kan blokkeren⁹. We mogen er dus vanuit gaan dat een onderzochte in beginsel een blokkeringsrecht heeft in een civielrechtelijk pro justitia onderzoek. De vraag doet zich voor of het invoeren van het blokkeringrecht altijd moet worden gehonoreerd. In de NIP-code¹⁰ wordt aangegeven dat geen blokkeringsrecht bestaat wanneer de opdrachtgever bevoegd is de rapportage op te eisen. Hoewel dit recht tot opeisen van de rapportage niet wettelijk is vastgelegd, lijkt het aannemelijk dat een rechter die bevoegdheid heeft, wanneer hij ook de opdracht heeft verleend.¹¹ Wanneer Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming opdrachtgever is, ligt het recht tot opeisen van het rapport minder voor de hand. Immers deze opdrachtgevers kunnen als een partij in het geding worden gezien. In bovenstaande redenering zou een psycholoog op grond van de beroepscode er dus vanuit mogen gaan dat hij ongeacht of de onderzochte het ermee eens is het rapport aan de rechter altijd mag uitbrengen. Dit gaat verder dan de regeling in de Wgbo die bovendien niets zegt over de hoedanigheid van de opdrachtgever. In de richtlijn van de NVvP is hierover niets geregeld. Jurisprudentie van het tuchtcollege heeft hierover ook nog geen uitsluitel¹² geboden. Alsdan doet zich de curieuze situatie voor dat voor psychologen andere regels gelden dan voor psychiaters bij een beroep op het blokkeringsrecht in een civiel onderzoek. Dit is een onwenselijke situatie en geadviseerd wordt dan ook om in beginsel in alle gevallen het beroep op blokkering te honoreren.¹³

Dit doet recht aan de procespositie van de partijen in het civiele geding. Voor de blokkeerder kan dat nadelige gevolgen hebben omdat de rechter het verzoek, dat aanvankelijk de basis vormde voor het onderzoek, bijvoorbeeld niet toewijst. Bovenstaande neemt echter niet weg dat er ook belangen in het spel kunnen zijn die maken dat de deskundige vindt dat het rapport wel dient te worden uitgebracht. Het belang van het kind is in die afweging uiteraard een belangrijk criterium. Zowel de beroepscode als de Richtlijnen voor Externe Deskundigen en de Wgbo bieden een

---

9 Zie art 11.5.3.115, hoewel dit artikel niet specifiek over de civiele pro justitia-onderzoeken gaat.

10 III.3.2.19

11 Dit blijkt ook uit de uitspraak van het College van Toezicht van het NIP van 24 januari 2009.

12 Zie ook rechtsoverweging 4.5. van CTOG 2007.033

13 Mede in aanmerking genomen dat het niet ondenkbaar is dat de beroepscode van het NIP op dit punt zal worden gewijzigd.

basis voor een belangenafweging door de deskundige. In de Richtlijnen voor Externe Deskundigen wordt gesproken van een situatie waarin de deskundige van oordeel

kan zijn dat “het doel van het gevraagde onderzoek hem noodzaakt te rapporteren”. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het willen doorbreken van een situatie van stelselmatige kindermishandeling.

Daarnaast kunnen de belangen van andere onderzochten in bijvoorbeeld het gezinsysteem maken dat een rapport toch dient te worden uitgebracht. De Richtlijnen leggen niet verder uit wat en welke belangen precies worden bedoeld, maar bij de algemene uitgangspunten is een algemene stelling opgenomen dat van de Richtlijnen kan worden afgeweken wanneer “de toepassing ervan een ernstige bedreiging zou opleveren voor de gezonde en evenwichtige ontwikkeling van een minderjarige cliënt”. Enig houvast geeft de richtlijn dus wel: het moet gaan om een ernstige bedreiging van de ontwikkeling, hetzelfde criterium als de wetgever voor uitspreken van een OTS heeft opgenomen. Een overweging die bij het niet honoreren van het beroep op het blokkeringsrecht volgens de Richtlijnen aanvullend een rol kan spelen is de aanvankelijke weloverwogen gegeven toestemming voor en medewerking aan het onderzoek door de onderzochte (art. 6.1 Richtlijnen Externe Deskundigen).

Wanneer via bemiddeling door het NIFP een civielrechtelijk forensisch onderzoek wordt gedaan is daar vrijwel altijd een kindsbelang mee gemoeid dat in de knel dreigt te komen. Meestal is de Raad voor de Kinderbescherming al ingeschakeld en is dus sprake van een zekere bedreiging van de ontwikkeling van minderjarige. Zonder dat dit altijd tot afwijzing van het verzoek tot blokkering leidt, kan het wel bijdragen aan de belangenafweging ten gunste van het kind. Het recht op privacybescherming, de grondgedachte waar het blokkeringsrecht op is gestoeld, zal niet altijd zwaarder wegen dan het recht van het kind op een veilige en ongestoorde ontwikkeling. De rapporteur zal in de belangenafweging een aantal stappen moeten doorlopen, hierbij ondersteund door (de jurist van) het NIFP, voor hij zijn geheimhouding (ontstaan door de blokkering) doorbreekt. Daarvoor kan het principe van het zogenaamde ‘conflict van plichten’ worden gebruikt. Vastgesteld dient te worden wat in de betreffende zaak de rechten en plichten van de betrokkenen zijn. Bijvoorbeeld een kind heeft recht op

omgang met zijn beide ouders, dat betekent voor gescheiden ouders een plicht om die omgang mogelijk te maken. Stel nu dat vader zijn rapport blokkeert en de rechter honoreert daarom vaders verzoek tot omgang met zijn kind niet. Dan kan niet alleen vader zijn recht op omgang met zijn kind niet effectueren, maar ook het kind wordt van omgang met zijn vader beroofd. Van vader kan nog worden gezegd dat de gevolgen van blokkering voor zijn rekening komen, maar dat geldt niet voor het kind. Bovendien is het de vraag of in de betreffende zaak geen omgang met vader wel wenselijk is voor de ontwikkeling van het kind. Het is dus goed denkbaar dat een rapporteur in deze afweging het recht op omgang van het kind (en de noodzaak daartoe) zwaarder laat wegen dan het privacyrecht van vader. In sterkere mate geldt dit voor de gevallen waarin een kind reeds onder toezicht is gesteld. In die gevallen heeft de rechter al vastgesteld dat de ontwikkeling van het kind is bedreigd en dat maatregelen nodig zijn om die bedreigde ontwikkeling ten goede te keren. Alsdan mag worden aangenomen dat het privacybelang van ouders minder zwaar weegt dan het belang van het kind op een onbedreigde ontwikkeling. Blokkeren zal dan niet meer aan de orde zijn. Juristen maken bij dergelijke afwegingen ook wel het onderscheid tussen gevolgen (van een beslissing) ter vrije bepaling van partijen en gevolgen die niet ter vrije bepaling van partijen zijn. Bijvoorbeeld: voor een kind bestaat recht op omgang en verzorging door zijn beide ouders. Hoe gescheiden ouders daar in praktijk mee omgaan is grotendeels ter vrije bepaling van die ouders. Bijvoorbeeld: vader de ene week, moeder de andere week. Wanneer moeder echter de omgang met vader beëindigt door het kind niet toe te staan naar vader te gaan, schendt zij daarmee de rechten van zowel vader als het kind. Wanneer dit een zodanige vorm aanneemt dat de ontwikkeling van het kind wordt bedreigd, kan de rechter ingrijpen en zijn de gevolgen daarvan niet langer ter vrije bepaling van partijen (ouders).

Kortom de regeling voor het blokkeringsrecht is niet eenduidig, maar er zijn wel aanknopingspunten te vinden in regelgeving en er is bovendien één troost: het Centraal Tuchtcollege voor Gezondheidszorg acht het tot nu toe niet erg verwijtbaar wanneer een hulpverlener de regels omtrent het blokkeringrecht niet goed toepast, omdat de materie danig ingewikkeld is.¹⁴

---

14 C.T.C.G 2007.326.an

4.8 Geheimhouding

Wat een rapporteur opneemt in zijn verslag is ingekaderd door de vraagstelling. Dat betekent dat informatie die niet relevant is voor de beantwoording van de vragen niet in het verslag thuishoort en onder de geheimhoudingsplicht van de deskundige valt. Wat in het rapport is opgenomen, komt ter kennis van alle andere belanghebbenden in een civiele procedure. Dit kunnen zijn de ouders, kinderen, maar ook pleegouders en professionals die bemoeyenis hebben met de zaak. Het is raadzaam dat de rapporteur zich hiervan rekenschap geeft en zijn verslag zorgvuldig opstelt en formuleert.

Hoofdstuk 5 Dossier houden van het civiele rapport

5.1 Inleiding

In het civiele rapport worden persoonsgegevens opgenomen op grond van onderzoek door de deskundige en bestudering van het dossier. Om te kunnen beoordelen welke gegevens, door wie, waar en hoe lang moeten worden bewaard is enige kennis van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) en de Wgbo noodzakelijk. Hieronder de belangrijkste gevolgen uit deze wetten voor het NIFP en de rapporteur.

5.2 Verwerking, grondslag en termijn NIFP

De WBP gaat uit van twee soorten gegevensbestanden. Een geautomatiseerd bestand en een handmatig bijgehouden bestand. Beide vallen onder de werking van WBP, maar de consequenties zijn verschillend. Voor het rechtmatig verwerken¹ van gegevens is een grondslag nodig en deze wordt gegeven in de WBP. Voor het NIFP en de rapporteur geldt tevens dat een groot deel van de gegevens die worden verwerkt medische gegevens betreffende gezondheid zijn, waarvoor een bijzondere grondslag nodig is. Deze wordt gegeven in artikel 23 lid 1 sub c en luidt...*noodzakelijk [is] voor de vaststelling, de uitoefening of de verdediging van een recht in rechte*". Het gaat altijd om gegevens die herleidbaar zijn tot een bepaalde persoon.

De WBP biedt die grondslag tot het moment waarop de doeleinden van de gegevensverwerking zijn verwezenlijkt. In het geval van PJ- rapportages zou daarvoor het tijdstip van onherroepelijk worden van de rechterlijke uitspraak gehanteerd kunnen worden. Echter een groot deel van de gegevens in de rapportages valt onder het begrip medische gegevens, waarop ook de Wgbo van toepassing is. Daarin wordt een bewaartermijn van vijftien jaren genoemd (art 7:454 lid 3Wgbo) tenzij het gaat om keuringssituaties. Dan mogen bescheiden slechts bewaard worden zolang dat voor

---

¹ Elke handeling of geheel van handelingen met betrekking tot persoonsgegevens, waaronder in ieder geval verzamelen, vastleggen, ordenen, bijwerken, opvragen, wijzigen, raadplegen, gebruiken, verstrekken, samenbrengen, met elkaar in verband brengen, afschermen, uitwissen of vernietigen

de keuringssituatie noodzakelijk is (art 464 lid 2 sub b). Bewaard dienen te worden in ieder geval de eindrapportage, de vraagstelling, benoeming en overige correspondentie met de opdrachtgever. Op grond van de Wgbo is het dus goed verdedigbaar de datum van onherroepelijk worden van de beschikking te hanteren als tijdstip vanaf wanneer gegevens vernietigd dienen te worden. Dat vergt echter het bijhouden van de procesvoering en zou een extra taak betekenen voor het NIFP. Niet ondenkbaar is dat het NIFP deze gegevensverwerking dient te melden bij het college bescherming persoonsgegevens, nu het NIFP rechtmatig een geautomatiseerd bestand beheert. Dat wil zeggen een gestructureerd geheel van persoonsgegevens, ongeacht of dit geheel van gegevens gecentraliseerd is of verspreid is op een functioneel of geografisch bepaalde wijze, dat volgens bepaalde criteria toegankelijk is en betrekking heeft op verschillende personen.

5.3 Verwerking, grondslag en termijn rapporteur

Voor de rapporteur geldt dat hij op dezelfde verwerkingsgrondslag als hierboven genoemd voor het NIFP bevoegd is gegevens te verzamelen teneinde aan zijn (wettelijke) verplichting tot rapportage te voldoen. Voor de rapporteur geldt echter dat deze vrijwel nooit van al diens onderzochten een geautomatiseerd gegevensbestand bijhoudt zoals omschreven in art. 1 sub c WBP. Veelal gaat het om een verzameling papieren dossiers die de rapporteur op enige wijze bewaart. Uit het Tekst & Commentaar bij de artikelen 27 en 31 van de WBP volgt: *“Niet-geautomatiseerde verwerkingen hoeven in beginsel niet te worden gemeld. Handmatige verwerkingen worden geacht in de regel minder bedreigend te zijn voor de persoonlijke levenssfeer. Voorzover handmatige verwerkingen wel bedreigend zijn, zijn deze onderworpen aan voorafgaand toezicht. Art. 31 geeft hierover nadere regels. Alleen deze handmatige verwerkingen moeten worden gemeld bij het College Bescherming Persoonsgegevens.”*

Op grond van artikel 27 lid 2 WBP moeten deze verzamelingen dus alleen in bepaalde gevallen worden gemeld. De rapportage in personen- en familierechtzaken vallen niet onder de in art.31 genoemde gevallen

In onze optiek hoeft de rapporteur zijn handmatige gegevensverzameling (vooralsnog) niet te melden. Dit neemt niet weg dat hij/zij wel gehouden is de gegevens zorgvuldig

te bewaren en er zorg voor te dragen dat derden geen kennis kunnen nemen van deze gegevens.

Ook voor de rapporteur geldt dat hij op grond van de WBP in beginsel de gegevens van een onderzochte kan vernietigen wanneer de rechterlijke uitspraak onherroepelijk is, echter ook voor de rapporteur geldt nog de Wgbo. Op grond van art. 7:454 dient ook hij de medische gegevens vijftien jaren te bewaren, echter wanneer het een keuringssituatie betreft mag hij de gegevens slechts zolang bewaren als voor de keuringssituatie noodzakelijk is. Hoe lang dat is, is lastig te bepalen. Men zou ervan uit kunnen gaan dat de bewaartermijn is verstreken wanneer de uitspraak in de betreffende zaak onherroepelijk is geworden. Dat vergt echter van een rapporteur het bijhouden van de procesvoering in alle zaken waarin hij heeft gerapporteerd. Dat lijkt in de praktijk niet haalbaar. Daarnaast bestaat de situatie waarin een gerapporteerde een verzoek doet tot vernietiging. Daar aan moet de rapporteur binnen drie maanden gehoor geven, tenzij hij redelijkerwijs kan vermoeden dat verdere bewaring van die gegevens een *“aanmerkelijk belang”* van een ander kan dienen. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer (gerechtvaardigd) het vermoeden bestaat dat de onderzochte een tuchtprocedure gaat beginnen tegen de rapporteur.²

Tenslotte is het belangrijk dat de rapporteur in de hem betreffende beroepscode van zijn beroepsvereniging nagaat of daarin bewaartermijnen zijn opgenomen. In bepaalde gevallen stellen de beroepsverenigingen aanvullende eisen aan het bewaren van gegevens en dient een rapporteur meer te bewaren dan wat hierboven voor het NIFP is gesteld. Een voorbeeld daarvan is het bewaren van testgegevens door psychologen. Kortom een goed advies met betrekking tot de bewaartermijn van civiele rapportages door de rapporteur is niet te geven.

De auteurs van dit boek stellen voorlopig voor de tot nu toe gehanteerde algemene bewaartermijn van vijftien jaren te blijven hanteren voor zowel de rapporteur als het NIFP tenzij een rapporteur weet dat in een zaak onherroepelijk uitspraak is gedaan en geen tuchtprocedure zal worden ingezet. Naar verwachting zal deze algemene bewaartermijn naar beneden worden bijgesteld. Het NIFP heeft een werkgroep samengesteld die over dit onderwerp zal adviseren aan de directie.

---

² 7:455 lid 2 Wgbo